

**АНТОН ШЕПА:
МИСТЕЦТВО ЛЮБОВІ ДО РІДНОГО КРАЮ**

УДК 75.047(477.87)

Борис КУЗЬМА,
*заслужений художник України, доцент кафедри дизайну ЗХІ,
м. Ужгород, Україна*

***Анотація.** Розглядається оригінальна творчість видатного закарпатського художника Антона Шепи. Робиться висновок, що фундаментом творчості митця є генетично-фольклорна пам'ять, реалії життя. Особливістю манери художника є те, що він на своїх полотнах детально прописує передній план, фігуральні постаті, деталі, і легко, ніби не завершує – фігури другого плану, що дає картині легкість сприйняття, живописність. Гармонія цілісного образу досягається поєднанням статичності і вільного руху, що за своєю ритмікою вдало поєднують мікро- і макрокосмос в єдине гармонійне ціле.*

***Ключові слова:** живопис, колористика, композиція, фігура, пейзаж, символ, художнє дослідження.*

Цього художника ви не зустрінете на вулицях Ужгорода, напевно його не зустрінете і в Мукачеві. Довгий час фізично він бував відсутній на території своєї батьківщини – Закарпатті, що являється його «духовною оазою», яку він сердечно славить у своїх творах.

Але незважаючи на матеріальну відсутність, він як ніхто являється духовним наставником, послідовником і прикладом, як потрібно любити і шанувати свою малу Батьківщину, приносити себе в жертву мистецтву нашого краю, ставлячи на олтар найдорожче – талант, дарований Богом. Мова йде про нашого земляка Антона Шепу, який на схилі своїх літ повернувся до порога свого дитинства – Закарпаття. Свій рідний край Шепи славить як справжній композитор, творить сучасну живописну сюїту, що зветься «Моє Закарпаття». Ця збірка налічує понад 80 полотен і займає неповторне місце у сучасній українській образотворчості, як послідовний, логічний розвиток її фігуративної концепції. Образи і теми цього періоду продиктовані думками і спогадами автора про своє дитинство, коли ти такий маленький, а навколишній світ такий великий. А. Шепи є одним з послідовників Закарпатської школи живопису, який створює ілюзію подорожі в часі.

Народився художник 1928 року в Підгорянах (теперішній мікрорайон м. Мукачева) у багатодітній родині. Рано став сиротою і тому змушений був змалку сам заробляти на кусень хліба. Примусово працював в Угорщині під час Другої світової війни, але з дитинства постійна спокуса до малювання веде юнака до Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва в який він у 1948 році вступає власними силами, без будь-яких знайомств. Його вчителями стають Й. Бокшай, Р. Сельський, І. Гуров, а духовним наставником, зрозуміло, є А. Ерделі.

Після закінчення інституту живопис стає для Шепи основним змістом його життя.

З 1954 року працює в Ужгороді в системі «Художфонду», в галузі монументального живопису, паралельно поєднуючи творчу роботу з викладанням в Ужгородському училищі прикладного мистецтва. В 1957 році розпочинається його дебют на республіканських та всесоюзних виставках в Києві, Москві. Він бере участь у міжнародній виставці творів молодих художників до IV Всесвітнього фестивалю молоді і студентів у Москві, бере активну участь у виставках українського мистецтва за кордоном: Словаччина, Чехія, Угорщина, Австрія, Німеччина, Японія і т.д.

Успіх А. Шепи на виставках приводить його до лав Спілки художників України. З'являються багато замовлень на монументальні розписи по всьому Закарпаттю, і автор невтомно трудиться над їх реалізацією, ці роботи забирають багато часу і сил. Чутливий до тонких вібрацій природи, Шепи вміє вловлювати її камертон і передавати образ на полотні. Він відчуває «смак» кольору і приводить його до досконалої гармонії. Пейзаж стає для автора сценою, де відбуваються життєві візії, вміло складені в багатофігуральні композиції людей і предметів. У пейзажах виразно простежується живописний колооберт періодів року: зима, весна, літо, осінь, як символ нескінченності життя. З'являються ряд жанрових картин: «Колядники», «Щедрий вечір, добрий вечір», «Йшли куми із гостини», «Винобрання» та ін. Автор тяжіє до метафоричності і символічності своєї художньої мови. В картинах «Церква в селі Опірець», «Довбуш біля ватри» передній план являє собою гармонійне дійство, де грають музики, люди танцюють, створюється атмосфера свята, поєднання земних і духовних цінностей. Художник навмисне детально прописує передній план, фігуральні постаті, дета-

лі, і легко, ніби не завершує фігури другого плану, що дає картині легкість сприйняття, живописність. Гармонія цілісного образу досягається поєднанням статичності і вільного руху, що за своєю ритмікою вдало поєднують мікро і макрокосмос в єдине гармонійне ціле.

Фундаментом творчості Шепи є генетично-фольклорна пам'ять, реалії життя. Його робота «Народне мистецтво Гуцульщини» є своєрідним свідченням в любові чаклунам, мольфарам, народним цілителям, адже вони є невід'ємною частиною її величності Природи. Символом духовності, святості, віри, стає для автора його рідне Закарпаття – колыска його дитинства. Улюбленим кольором: золотаво-помаранчевий, медовий; улюблене дерево – смерека; квітка – польова ромашка. У створеній Антоном Шепою панорамі буття горян, котрі живуть проти неба в маленькому куточку землі серед гір, оспівуючи його життєву силу і красу, автор відстоює невідминність людського життя.

У його творах – національна основа буття цілого народу. Звертаючись до історичного, автор доносить живу, пульсуючу сучасність, стверджуючи її право на життя. Як писав в 70-х роках мистецтвознавець Григорій Островський: «А. Шепи один з найобдарованіших і найбільш самостійних художників Закарпаття. Зараз це живописець, котрий цілком склався, зі своєю індивідуальністю, з своїм творчим темпераментом і своїм баченням світу. Менш за все Шепи холонокровний «списувач» природи; його картини – це майже завжди художнє дослідження її, пізнання її характеру і законів».

Неспокійна натура Шепи безупинно спонукає його до нових подорожей по Закарпаттю. З'являються роботи, серед яких тематичні композиції («Полонина», «Весняна пісня», «Народне гуляння»), портрети («Вівчар», «Дівчина», «Старий бокораш»), пейзажі.

Його роботи не схожі одна на одну. Творчий пошук, незадоволення досягнутим стали «нормальним станом художника». Художник вважає, що без людської фігури пейзаж мертвий. То ж за незначним винятком його пейзажі рясніють присутністю в них людей. Бездоганно вписані в природне середовище, вони одухотворяють його, підкреслюють значимість і особливу глибину змісту.

Цього художника ви не зустрінете на вулицях Ужгорода, напевно його не зустрінете і в Мукачеві. Але його присутність твердо відчувається в мистецтві Закарпаття, в краї, який самовіддано любить, шанує і прославляє митець, ім'я якому Антон Шепи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Г. Островський. Образотворче мистецтво Закарпаття. – К., 1974.
2. Н. Велігацька. «Я так бачу...» // Каталог А. Шепи. – К., 2004.
3. Л. Ковальська. Художник А. Шепи і його Закарпаття // Каталог А. Шепи. – К., 2004.
4. Й. Бокшай // Изобразительное искусство Закарпатья. – М., 1973.

ART OF LOVE TO NATIVE LAND

Boris KUZMA,
*Honoured artist of Ukraine,
Uzhgorod, Ukraine*

Annotation. *The article deals with the original creative work of the outstanding Transcarpathian artist Anton Shepa. It is concluded that genetic folk lore memory, realities of life make the foundation of his work. One of the peculiar features of the artist's manner is the way he paints in detail the foreground, figures and figures of the second ground are presented with light strokes and seem unfinished which creates the air of lightness. The harmony of the image as a whole is reached by combining statics and free movement which presents macro and microcosmos as one whole*

Key words: *painting, colors, composition, figure, landscape, symbol, art investigation.*